

INTRODUCCIÓ

El cinema ja compta amb més de cent anys de tradició, ha estat present i ha sigut company de viatge de la humanitat i del seu imaginari al llarg del segle xx. És una expressió i un referent més de la cultura, formador de la mirada, reflex social i creador, alhora, de realitat social.

L'espai del cinema és l'espai de la ficció, de la narració d'històries per excel·lència: la posada en escena de la vida de l'altre que pot ressonar en la nostra. L'evolució en la recepció del cinema, l'evolució de la tecnologia, l'evolució de les formes narratives, entre d'altres, ens parlen d'un art en constant recerca que ens convida a aprendre noves maneres de mirar i entendre, que any rere any provoca el creixement de la nostra capacitat com a lectors d'imatges i d'històries.

Aprendre cinema i ensenyar cinema pressuposa una actitud reflexiva i proactiva per les dos parts: alumne i docent. Com tot llenguatge, el llenguatge cinematogràfic s'aprèn observant i assajant, i demana a l'alumne que participi amb el conjunt del seus sabers, coneixements, intuïcions i emocions. Percebre les emocions que ens provoquen les pel·lícules, saber-les identificar i anomenar serà necessari per transitar d'aquestes emocions cap a les idees i el pensament que rauen en les imatges i els significats dels films. Alhora, els alumnes hauran de fer el camí a l'inrevés, quan en lloc d'espectadors siguin creadors cinematogràfics. Aquest camí experimental d'anada i tornada defineix, justament, l'assignatura de cinema en tant que proposa com a objectiu didàctic l'experiència de cada rol i el canvi fluid de l'emissió a la recepció i de la recepció a l'emissió.

L'assignatura de cinema, en definitiva, proposa la matèria d'estudi com una vivència, com una experiència vital engrescadora i provocadora de creixement humà.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

Les dos competències específiques que s'expliciten a continuació s'arrelen en els eixos vertebradors de les competències: una en l'eix perceptiu i l'altra en l'eix expressiu.

En l'eix perceptiu del cinema, podem dir que com a divertiment o lleure, hi som tots perquè, en una sala pública o en l'àmbit particular, quan centrem la nostra atenció en un document cinematogràfic, esdevenim receptors, perceptors de cinema.

Feta aquesta petita introducció, el que proposa la competència 1, nascuda de l'eix perceptiu, és *Interpretar documents cinematogràfics mitjançant l'anàlisi*. És a dir, mirar, escoltar, copsar la narració i tots els signes que s'hi despleguen, però fent un salt qualitatiu i conscient molt important. Podríem parlar d'una certa alfabetització cinematogràfica, que proposa que els alumnes es converteixin en perceptors actius en lloc de passius. Així, els alumnes hauran de deixar enrere una interpretació improvisada, fruit de la inèrcia, i defugir de ser consumidors de cinema, com a il·lusió i distracció solament, per passar a ser espectadors de cinema capacitats per copsar, entendre i assaborir tots els recursos i signes desplegats pel setè art.

L'anàlisi és la paraula clau de la competència 1. Aquesta anàlisi no només demana conèixer el llenguatge sinó també un cert bagatge cultural fruit de l'atenció als exemples, per tal d'arribar a elaborar valoracions, comparacions, així com detectar unitats o semblances, i disgregacions o diferències, entre obres i autors d'èpoques, corrents socials i culturals diversos. En definitiva, el treball d'anàlisi ha de tenir la virtut de suscitar una opinió, un criteri propi i una valoració de les obres des del coneixement i la reflexió.

Pel que fa a l'eix expressiu, i donada la massificació d'aparells domèstics d'enregistrament i edició que permeten un enginy ràpid, qualsevol pot haver estat artífex de certes produccions de vocació cinematogràfica. La competència 2, nascuda en el si de l'eix expressiu, reclama als alumnes anar més enllà i *Elaborar documents cinematogràfics amb intenció expressiva*. Així, ara, i en paral·lel al treball d'anàlisi i crítica, l'alumne passarà a l'acció, una acció amb mètode que faciliti la creativitat i la posada en pràctica de les eines i els recursos necessaris i, a la vegada, que aprofundeixi en el fons i la forma de la narració.

Fer cinema ha estat, de sempre, una tasca que ha mogut equips de persones nombrosos, davant i darrere la càmera, i especialistes en àmbits molt diversos, que, sota la batuta de l'equip de direcció, s'han unit en un projecte únic. En aquest sentit, i més que mai, el treball col·laboratiu és necessari i vital per aprendre. Només així és possible establir i desenvolupar les tres fases de tot projecte cinematogràfic. A més, el treball en equip permet convocar les complicitats, les idees, la tècnica i també l'esperit crític vers la pròpia creació.

C1 INTERPRETAR DOCUMENTS CINEMATogrÀFICS MITJANÇANT L'ANÀLISI

Analitzar els documents cinematogràfics en relació amb el seu context històric, cultural i social

Analitzar aspectes relacionats amb l'estètica i la narrativa cinematogràfiques

C1. Interpretar documents cinematogràfics mitjançant l'anàlisi

Exercir la crítica del llenguatge i les formes cinematogràfiques

Sempre que llegim, mirem, escoltem, o inclús quan ens arriben sensacions de l'exterior, el que fem és interpretar-les. Interpretem allò que llegim, que veiem, que escoltem, que notem. Ens passem el dia a dia immersos en l'activitat d'interpretar i, per aquest motiu, la competència posa l'accent a interpretar documents cinematogràfics mitjançant l'anàlisi, una acció que ha de proporcionar l'aprofundiment en la interpretació.

L'anàlisi de documents cinematogràfics mitjançant l'estudi de la tècnica, de l'estètica i de la narrativa cinematogràfiques apropa l'obra a l'alumne, que, en treure a la llum els seus codis, li facilita el gaudi com espectador i li aporta eines i recursos al seu torn com a narrador cinematogràfic. Aquesta aproximació s'ha de complementar amb l'anàlisi referencial, històrica, sociològica i cultural, a més d'una alfabetització en el codi cinematogràfic. El conjunt d'aquestes aproximacions analítiques ha de proporcionar argumentació per exercir la crítica.

És important també posar el focus d'atenció en la creativitat dels documents cinematogràfics. Anomenar les emocions suscitées en la percepció i descobrir-ne les idees subjacents és el camí per elaborar documents cinematogràfics, treballar les idees i qüestionar-se les emocions a transmetre i com vehicular-les.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DE LA COMPETÈNCIA

El docent haurà de preparar per als alumnes un conjunt de documents cinematogràfics per visionar, o recomanacions per ser perceptors fora de l'aula. La finalitat és que davant l'alumne aparegui un ventall ampli de documents cinematogràfics a analitzar, anàlisi que haurà de recollir els enfocaments analítics ja esmentats, un exercici que es proposa en detall i compartit, amb discussió de grup i dirigit pel docent. L'exercici d'anàlisi i interpretació l'hem de poder veure també reflectit en treballs individuals de reflexió.

Teoria i pràctica s'han d'aparellar amb mètodes d'anàlisi i interpretació per aconseguir una experiència que esdevingui formativa. A mesura que s'avanci, cal anar exercitant la crítica i convidar l'alumne a esdevenir un subjecte actiu que va més enllà de l'opinió personal i elabora un criteri fonamentat.

C2 ELABORAR DOCUMENTS CINEMATOGRAFICS AMB INTENCIÓ EXPRESSIVA

Crear un guió tècnic a partir d'un guió literari

Estructurar un pla de rodatge

C2. Elaborar documents cinematogràfics amb intenció expressiva

Exercir els rols-funcions d'un equip de rodatge

Enregistrar imatges i sons seguint el pla de rodatge

Editar creativament imatge, so i grafisme en la postproducció

El desenvolupament de la competència 2 és extens, abasta des del germen d'un projecte cinematogràfic fins a la seva culminació a punt per ser mostrat. L'elaboració del guió és el primer pas. Un guió original és lliure, però demana algun tipus de coneixença o familiaritat sobre el tema a tractar, tot i que a vegades la creativitat pura pot contradir aquesta norma. El guió ha de ser transformat seguidament en guió tècnic, que ja té en compte la posada en escena, les localitzacions, el mobiliari i l'attrezzo, si és el cas, a més del moviment escènic o els actors. El pas següent és dibuixar, amb més o menys elaboració gràfica, el seguit de plans que volem obtenir, el guió il·lustrat (*storyboard*). En aquest moment estarem en disposició de fer el pla de rodatge i tancar d'aquesta manera la primera fase de tot projecte cinematogràfic, la preproducció.

La producció és la fase més expansiva de tot projecte audiovisual perquè s'ha de materialitzar tot el que s'ha imaginat. Si bé al llarg de tots els processos que es donen en una producció cinematogràfica el treball col·laboratiu suporta tota l'experiència, la complexitat del moment de la producció demana una marcada divisió del treball en funcions, en què cadascú atén la seva parcel·la amb cura especial, des del líder al darrer ajudant. Primer, cal configurar l'espai de l'escena, "vestir-lo" amb tot allò que pugui ser necessari i significant com ara la il·luminació. Tot seguit, l'equip de càmera, de so i de realització ha d'enregistrar pla a pla en funció dels camps de llum o de la millor estratègia, o simplement seguir el pla de rodatge que ja ha tingut en compte tots els requeriments. La comprovació del que s'ha enregistrat és necessària per saber si ja es disposa de la presa correcta o bé cal tornar-la a repetir.

La tercera fase és la postproducció i inclou el muntatge d'imatges i sons enregistrats, a més dels grafismes. Aquí, les regles del muntatge són cabdals a fi que la producció s'entengui i arribi al públic. El treball d'edició demana tenir cura en els detalls i esperit crític i autocrític. El distanciament respecte del producte elaborat per rebre la crítica constructiva del professor i dels companys permet retornar sobre el muntatge per millorar-lo. També en la postproducció s'enriqueix la banda sonora amb efectes i músiques. Que els alumnes siguin competents en aquesta fase és especialment rellevant, ja que el muntatge és una eina potent per estructurar el temps i el sentit de la narració, elements clau per interessar i seduir l'espectador.

La descripció de la competència 2, *Elaborar documents cinematogràfics amb intenció expressiva*, no seria completa si al final no s'acaba revisant totes i cadascuna de les parts i la suma de decisions preses. Així mateix, cal exercir l'autocrítica en relació amb la distància, més o menys gran, entre els objectius inicials del projecte i el resultat final.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DE LA COMPETÈNCIA

La competència demana al docent que sigui un guia que acompanyi l'equip en cada una de les tres fases de producció i en les particularitats necessàries de cada projecte. Són especialment remarcables les dos darreres paraules de la formulació de la competència. Per *intenció expressiva* cal entendre creativitat i també coherència en el conjunt de decisions i execucions en relació amb els objectius. Cada una de les fases del procés de producció cinematogràfica comporta el seu temps i pot ser que, en algun punt de la cadena, s'afluixi algun procés o membre, de manera que el docent haurà d'estar especialment atent a vetllar per evitar aquestes disfuncions.

Un segon repte que apareix en el desenvolupament de la competència és el de l'equip que ha de portar a terme la producció, concretament en l'exercici responsable i pertinent de la funció de cada membre. Si entenem responsabilitat com capacitat de resposta, si bé podem obrir als alumnes la llibertat d'escollir la funció que volen desenvolupar, caldrà que el docent conegui els seus alumnes i canalitzi, en paral·lel, els seus trets de caràcter al servei de l'empresa que tenen entre mans, amb la finalitat de posar en relació la seva capacitat, la seva validesa, i l'exercici de la funció assignada. A tall d'exemple, els més creatius poden col·laborar en les parcel·les més enginyoses, els caràcters amb més mà esquerra i consciència de grup poden liderar l'equip, els més metòdics trobaran moltes tasques diferents que requereixen ser hàbil. També caldrà ser sensible, quan es faci necessari, per saber quin alumne pot estar amb comoditat i rellevància davant de la càmera.

RECURSOS D'APRENENTATGE

Es proposen un nombre de blocs que són raonadament precisos i adients. Cada un dels tres blocs s'erigeix en el pal de paller d'un tema que aglutina dimensions concretes i vitals en relació amb el cinema. El bloc 1 pren per títol *Cinema i societat* i s'ha organitzat entorn del codi cinematogràfic i la labor de contextualització. El títol del bloc 2, *Narrativa cinematogràfica i noves formes d'expressió*, s'ha estructurat en relació amb els instruments narratius i el codi cinematogràfic del muntatge. Finalment, el bloc 3 de recursos rau en el *Valor expressiu de les produccions cinematogràfiques* i pivota en la producció de documents cinematogràfics.

És necessari treballar els tres blocs de manera simultània i global, no s'han d'entendre doncs com a blocs independents o compartimentats, sinó com a blocs subjectes a ser posats constantment en relació. En aquest sentit, mereix menció especial el bloc 3, la raó del qual és, justament, relacionar-se amb els altres dos.

Tota l'assignatura té la voluntat d'aprendre en acció. Un fer que pot ser més passiu en el moment de mirar, escoltar i integrar els visionats de materials cinematogràfics seleccionats pel docent, i un fer més actiu en el moment de trinxar i esmicolar seqüències per tornar-les a muntar, d'escriure un guió original o produir un document cinematogràfic. Diguem que en passos petits i constants s'ha de possibilitar experimentar el saber, el saber fer i el saber argumentar el que es pensa i s'ha fet.

Els recursos conceptuals són el motor del pensament i les idees. De manera que les indicacions i els requeriments d'aquest tipus de recursos han de guiar les decisions procedimentals dels alumnes. En el procediment de les pràctiques s'ha de tenir en compte el treball individual i el treball en un equip col·laboratiu. Així, posar en pràctica exercicis parcials per aspectes o objectius es pot donar com a tasca individual, i arribar a la gran producció que pugui reunir el conjunt de tots els aprenentatges, forçosament haurà de ser un treball col·laboratiu. Els recursos actitudinals s'han d'entroncar amb els altres dos com la millor manera de ser, estar i practicar.

L'aprenentatge ha de ser progressiu. El grau de complexitat ha d'anar marcat pels recursos conceptuals que es distribueixen al llarg del batxillerat. Les maneres de plantejar els exercicis i l'amplitud de referents i exemples, cada cop més rics i elaborats, són l'element clau per pensar, raonar, relacionar i desvetllar propostes que han de marcar i diferenciar clarament la progressió.

Finalment no hem de perdre de vista l'edat dels alumnes, els seus interessos, la seva realitat audiovisual i cinematogràfica, a fi d'atendre, atraure i transferir millor el plantejament de l'assignatura.

BLOC 1. CINEMA I SOCIETAT

El títol del bloc és ben explícit pel que fa a la voluntat de situar i emfasitzar la relació ineludible entre el cinema i la societat. El cinema neix en la societat, és fill de la societat i la societat, a la vegada, es veu reflectida en el cinema. Societat i cinema, així, evolucionen aparellats. De fet, és ben interessant d'observar com cada societat ha elaborat el seu propi discurs cinematogràfic.

Una aproximació al documental i una altra a la ficció obren el bloc de recursos, just com en els inicis del cinema, dos mirades cinematogràfiques en defensa del seu territori.

El bloc de cinema i societat recull també la història i els seus esdeveniments més èpics i més sòrdids, la cultura i les manifestacions artístiques que s'interrelacionen amb el cinema, els usos que s'ha volgut donar a la comunicació i als relats cinematogràfics, les creacions sorgides de moviments, gèneres i autors que han elevat el cinema a un art viu i immens. Els recursos d'aquest bloc són una invitació a pensar, i resten subjectes, en el seu conjunt, a l'anàlisi, a la contextualització històrica i artística, a posar en relació els lligams que es puguin establir raonadament i a ressaltar les aportacions estètiques. Rescatem una vella pràctica associada al cinema, la del comentari, fòrum, o motiu de discussió, perquè el cinema planteja molts interrogants, a vegades mostra alguna resposta i també perquè pot exercir crítiques ferotges.

Al llarg d'aquest bloc de recursos, caldrà assajar i practicar el codi cinematogràfic de forma transversal. Cada ítem que comprèn el bloc ho permet. Visionant materials i fent pràctiques amb objectius concrets, es poden oferir els recursos per apoderar-se del llenguatge cinematogràfic.

El bloc 1 proposa la relació cinema i societat basant-se lògicament en el passat i el present, tant pel que fa a la història i la sociologia, com el que té a veure amb el llenguatge i els documents cinematogràfics. Fins i tot el cinema de ciència ficció és un producte cinematogràfic arrelat al moment de producció i no al futur. Així, les seves prediccions són hereves d'un moment històric i de la seva capacitat narrativa i estètica. A més, podem introduir també el present si establim relacions i lligams amb la infografia, la narrativa cinematogràfica i les noves formes d'expressió del bloc 2.

Bloc 1. Cinema i societat

FETS I CONCEPTES

La realitat visible

- De la fotografia a la imatge en moviment
- El cinematògraf com a narrador
- El documental: la realitat reconstruïda
- El pla Lumière

La màquina d'il·lusions

- Georges Méliès: del teatre al cinema
- Els inicis de la indústria de distribució cinematogràfica
- L'aparició del cinema sonor

Història i cinema: Propaganda de masses

- Els valors americans: *El naixement d'una nació*
- El cinema soviètic: *El cuirassat Potemkin*
- El cinema del Tercer Reich

Cultura i cinema

- Tradició pictòrica: L'expressionisme alemany i altres models cinematogràfics basats en una tradició pictòrica
- Tradició literària: cinema negre i altres literatures traslladades al cinema
- Moviment cinematogràfic: neorealisme italià

Societat i cinema

- El cinema com a model vital, aspiracional: star-system, models de família o opció sexual, entre d'altres.
- El cinema com a eina normalitzadora de realitats socials: migració o el cinema d'altres cultures, entre d'altres.

El concepte de gènere, de període cinematogràfic i de cinema d'autor

- Els gèneres cinematogràfics
- Els tres grans períodes cinematogràfics
- Varietat discursiva en el cinema d'autor

Models cinematogràfics d'entorns propers: Andorra i els entorns de l'alumne

PROCEDIMENTS

Anàlisi de documents cinematogràfics

- Contextualització de documents cinematogràfics.
- Classificació de l'estructura, recursos, tècniques i procediments de documents cinematogràfics.
- Interpretació dels valors estètics de documents cinematogràfics en clau de gènere i període.
- Establiment de lligams entre les emocions en el moment de recepció i l'ús del llenguatge cinematogràfic.
- Justificació de referents i influències en documents cinematogràfics.

ACTITUDS I VALORS

- Esforçar-se a construir-se una mirada i un criteri propis.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DEL BLOC

La realitat visible condensa els inicis del cinema, la imatge document, l'experiència de la realitat reconstruïda. Exercitar un *pla Lumière* obliga a posar en joc el llenguatge i la mirada documental bàsica i fer-ho per mostrar una realitat social del present. L'alumne, com ho va fer Lumière, des d'aquesta assignatura, ha d'aprendre a projectar una mirada que cerca més enllà dels elements denotatius per detectar tot allò connotatiu que descriu el seu entorn proper.

La màquina d'il·lusions focalitza el moment en què el cinema i la societat van prendre consciència que havia nascut un nou espectacle i entreteniment, el primer entreteniment de masses. Dissenyar i produir un *pla Méliès*, a fi de crear una narració i un pas del temps en un únic pla fix, permet a l'alumne experimentar que la voluntat expressiva, narrativa i estètica és prèvia i imprescindible a qualsevol tecnologia enlluernadora.

Història i cinema: Propaganda de masses subministra documents cinematogràfics que permeten l'anàlisi des d'una doble vessant: la ideològica i l'emotiva. D'una banda, la vessant de les idees vehicula tot allò relacionat amb el codi cinematogràfic, l'estètica i la contextualització històrica i artística que faciliten associar el document cinematogràfic a una determinada ideologia i, de l'altra, la vessant emotiva posa en relleu la importància de la fotografia i el muntatge per transmetre emocions associades a aquestes ideologies. Experimentar amb el poder creatiu del muntatge ha de permetre a l'alumne no només entendre la relació entre imatge, emocions i ideologies, sinó que, a més, l'han de convertir en un receptor crític.

Cultura i cinema exposa algunes arrels estètiques i narratives del cinema: pintura, fotografia i literatura. Hi ha molts i diversos documents cinematogràfics, també moviments cinematogràfics, que han begut directament d'aquestes fonts. Així, per exemple, mentre l'expressionisme alemany té el seu referent en la pintura, el neorealisme italià el té en la fotografia i el cinema negre en la literatura. Proposar als alumnes la hibridació i la descontextualització d'aquestes arts com a punt de partida d'un procés creatiu de documents cinematogràfics, que poden ser curtsmetratges o guions, és una bona forma de promoure la creativitat.

Societat i cinema es fixa en el cinema més recent, amb uns enfocaments i models propers a la realitat dels alumnes. La força persuasiva del cinema acaba per estandarditzar aquests enfocaments i models de forma subtil i creant noves realitats. Films o seqüències que proposin famílies monoparentals, o bé la lluita per la llibertat d'escollir l'opció sexual, així com la igualtat de gènere, o la lluita contra el racisme, entre d'altres, han de permetre bastir una reflexió en l'alumne.

El concepte de gènere, de període cinematogràfic i de cinema d'autor s'ha de posar en relleu a través dels visionats de les característiques de cada un, per mitjà d'una tasca de sensibilització que remarqui les maneres d'exercitar la mirada. En aquest ítem podem, també, introduir del bloc 2 les sèries, mal anomenades "televisives", perquè confonen el canal d'emissió amb la producció real d'estil cinematogràfic i la narrativa episòdica. Podríem dir que el moviment cinematogràfic actual és el de la serialització. Les pràctiques de producció a l'estil de gèneres, períodes, o d'autoria són recomanables per consolidar el codi cinematogràfic.

Models cinematogràfics d'entorns propers: Andorra i els entorns de l'alumne planteja la necessitat de posar en contacte els alumnes amb les mirades del propi país o amb altres entorns més propers a l'alumne fet que pot generar motivació i interès. Pràctiques a partir de materials d'arxiu, que reinterpretats per una nova lectura de l'última generació, es poden transformar en una producció i una història noves. Caldrà seguir aprofundint en el guió i les pautes de treball d'una producció cinematogràfica. No vol dir que sempre s'hagin d'atendre els entorns de l'alumne, però són de fet una porta oberta perquè en alguna ocasió, segons la dinàmica del grup, puguin ser introduïts.

BLOC 2. NARRATIVA CINEMATOGRAFICA I NOVES FORMES D'EXPRESSIÓ

Aquest bloc aprofundeix en el que és intrínsecament cinema. Tres elements el distingeixen: el guió, la fotografia i el muntatge. Tots tres són elements narratius que, en aprofundir-los i treballar-los, permeten jugar amb l'essència del cinema. D'entre tots, cal destacar el muntatge, que és allò que distingeix el cinema de qualsevol altra art. El poder creatiu del muntatge, una eina desconeguda fins aleshores, no només va ser un factor clau per al desenvolupament del codi cinematogràfic sinó que, per la seva capacitat de persuasió, va acabar influïnt altres arts narratives com la pintura i la literatura.

El bloc convida al coneixement i a la pràctica de la mateixa manera. Recull i aporta la saba essencial als documents cinematogràfics i a la seva producció.

Finalment, la narrativa periòdica de les sèries i la infografia són les formes més actuals de la narració cinematogràfica. Tornar a narrar per entregues com ja ho havia fet la literatura, en el primer cas, i, en el segon,

narrar nous mons fins ara mai possibles des de la mirada de l'analogia. El nou i el vell uneixen forces per mantenir ben viu un art centenari.

Bloc 2. Narrativa cinematogràfica i noves formes d'expressió

FETS I CONCEPTES

El guió

- Argument, escenes, seqüències, instruments narratius i procés de formalització
- El guió adaptat

El muntatge

- El poder narratiu del muntatge
- La narració cinematogràfica:
 - o Les accions paral·leles: espai/temps, exemple: *Life of an American Fireman*
 - o La sintaxi cinematogràfica: planificació i muntatge
 - o El valor dramàtic del primer pla, exemple: *The great train robbery*
 - o La dilatació del temps: el suspens dramàtic i el salvament a l'últim minut (exemple: Griffith)
- La narració sonora
- El blanc i negre i el color
- El poder creador del muntatge: tipus de muntatge: narratiu, ideològic

La direcció de fotografia

A cada època la seva forma de narrar: les històries del classicisme, de la modernitat i de la contemporaneïtat

Més enllà de l'analogia

- Nous mons i narratives de la infografia

La narrativa seriada

- Les dites "sèries televisives": el cinema avui

PROCEDIMENTS
Anàlisi de documents cinematogràfics • Identificació dels elements narratius del guió • Descripció dels elements i les particularitats en la sintaxi d'un document • Discernir el període cinematogràfic d'una obra per la història i la forma narrativa • Reconeixement de nous mons i narratives de la infografia • Identificar la narració sonora • La narració cinematogràfica seriada: capítols tancats, la ramificació de la narració, capçaleres, músiques, el suspens narratiu en el tancament de capítol, el visionat privat a la pantalla domèstica
ACTITUDS I VALORS
• Esforçar-se a construir una mirada i un criteri propis

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DEL BLOC

Aprendre guió i fer-ne pràctiques hauria de ser la tasca més genuïnament expressiva i treballada. Amb el guió s'arrenca i s'estableixen les bases, els fonaments de les produccions cinematogràfiques. De sempre ha estat un treball d'equip, molt estranyament un treball individual, perquè els equips de treball de guió esdevenen més rics i guanyen en expressivitat. Argument i guió literari, escenes, seqüències i guió tècnic, obren camí vers una experiència de la qual els alumnes s'han d'apoderar. Pròpiament amb els instruments narratius s'obre un camp engrescador d'experimentació: creacions originals, adaptacions cinematogràfiques de guions literaris o reconversió de fragments de pel·lícula en guió tècnic són algunes de les tantes propostes que es poden mobilitzar des d'aquest bloc.

La fotografia, és a dir, la il·luminació i la composició, és un altre instrument de narració. Comptem amb models diversos, maneres de fer segons estils pictòrics diferents, també amb les característiques i modes que han marcat períodes o moviments. Fer que els alumnes es plantegin la llum i la composició és fer que es plantegin la imatge, l'atmosfera, el color, la intensitat, els referents visuals i, també, perquè no, el pas del temps.

El temps i l'espai és el que el muntatge recrea a partir de la seva potencialitat. La sintaxi cinematogràfica és la clau a l'hora de construir una narració i un recurs transversal en tota l'assignatura. Es diu en el món professional que un muntatge mai està acabat, sinó que s'abandona, una dita que de fet reconeix les possibilitats infinites de l'acció de muntar. Hi han un gran ventall de possibilitats per posar en pràctica el

muntatge: treballar el ritme, les accions paral·leles, la dilatació del temps pròpia del suspens dramàtic, la proximitat del pla i el contraplà i la seva interrelació amb el so i la música.

Les pràctiques de muntatge han de ser graduals quant a la seva dificultat i, a la vegada, s'han de nodrir de pensament, d'intenció. No en va, la juxtaposició i la relació dialèctica que suposen imatge i so són un pou narratiu que, fins avui, s'ha mantingut inesgotable.

Pel que fa a la infografia i les sèries no ens podem plantejar practicar-les com a tal, ja que per la seva idiosincràsia es troben fora del nostre abast. Això no treu, però, que s'hagin de visionar per generar en l'alumne reflexions i propostes d'aspectes concrets que li permetin aproximar-se al seu univers.

BLOC 3. VALOR EXPRESSIU DE LES PRODUCCIONS CINEMATogrÀFIQUES

Aquest bloc organitza el saber fer dels alumnes, recursos, eines, tècniques i formes de treballar, que els possibilitaran la materialització dels seus projectes fílmics.

És un bloc d'acció, acció modulada segons les fases del pensament i la creativitat, pel seguiment del mètode, per les habilitats en l'escriptura, el dibuix i altres eines de visibilització, per l'execució de la tècnica en l'enregistrament així com l'edició. Només quan es passa a l'acció té lloc l'aprenentatge. Per aquest motiu, un cop finalitzada la producció, és el moment de demanar a l'alumne que raoni i assumeixi, amb la valentia enriquidora de l'autocrítica, com ha convertit els sabers d'aquest bloc en obra.

Bloc 3. Valor expressiu de les produccions cinematogràfiques

FETS I CONCEPTES

Producció de documents cinematogràfics

- La producció i realització de documents cinematogràfics de durades diferents
- Els processos creatius
- Els processos de formalització d'un projecte
- La tècnica dels aparells d'enregistrament i edició amb l'ús pertinent quant al llenguatge cinematogràfic
- Els processos tècnics a seguir i el programari a utilitzar
- Les funcions de cada membre de l'equip de producció

PROCEDIMENTS

Preproducció:

- Recerca i elaboració d'un guió literari i un guió tècnic
- Identificació i selecció de localitzacions per a la història
- Elaboració del guió il·lustrat (*storyboard*)
- Planificació del pla de rodatge

Producció:

- Execució de l'enregistrament d'imatges i sons segons el *modus operandi* cinematogràfic i el pla de rodatge

Postproducció:

- Organització del muntatge d'imatges, sons, músiques, grafismes...

Presentació:

- Projectió i argumentació del document cinematogràfic final

ACTITUDS I VALORS

- Prendre part activa en el treball col·laboratiu en un projecte compartit
- Esforçar-se a traspassar aprenentatges i exemples a la producció

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DEL BLOC

El valor expressiu ha de guiar de principi a fi el desenvolupament de les produccions cinematogràfiques. S'ha de convocar, en totes i cadascuna de les parts del procés d'elaboració de les produccions cinematogràfiques, aquesta capacitat d'expressivitat com a divisa.

La preproducció, la producció i la postproducció són etapes diferenciades i correlatives que marquen el camí per a totes les produccions, un camí que agrupa en fases tots els elements i recursos que s'han de treballar. Tant se val que siguin exercicis al servei d'aprenentatges específics, com la producció que abraça tot un projecte complert. Cal practicar la metodologia de cada etapa en concret, entrar en el detall i inculcar la importància de cada pas, ja que totes i cadascuna de les decisions preses afectaran de manera exponencial el resultat final.

Es poden plantejar pràctiques de processos creatius parcials, en relació amb el codi cinematogràfic, de processos de formalització d'un projecte o de muntatge, entre d'altres, o de projectes globals, que obliguen a interrelacionar totes les fases de creació.

Caldrà, a la vegada, afavorir una certa estima per la tecnologia i els aparells que la fan possible, així com el seu domini, imprescindible al servei del llenguatge cinematogràfic. Es tracta d'aplanar amb pràctiques continuades el possible obstacle de la tècnica i facilitar la plasmació de les obres. Producció i postproducció o, dit d'una altra manera, enregistrament d'imatges i sons, i la seva edició, o bé càmeres i microfonia, i taules d'edició, han de ser eines familiars i d'exploració habitual per als alumnes. Han de guanyar confiança en el seu ús per poder extreure'n elements d'expressió significatius.

El cinema no ha estat mai un treball individual, tot i que al llarg de la història hi ha hagut artesans que han dut a terme tot el procés d'una manera amateur. El món d'una sola persona acaba sent un món petit. En canvi, en un equip s'articula una divisió de les tasques, que assegura parcel·les concretes de treball i facilita la fluïdesa d'idees i l'enriquiment mutu. L'equip col·laboratiu resulta imprescindible per dur a terme les produccions cinematogràfiques. Un alumne o un petit grup d'alumnes haurà d'encarar cada una de les variades parcel·les de treball de forma coordinada amb l'objectiu de produir-lo. Són perfils variats, que demanen aptituds diferents, i caldrà conèixer el perfil de cada alumne per guiar les seves aspiracions en benefici de l'aprenentatge i el projecte en comú.

Les obres cinematogràfiques ho són en tant que es donen a conèixer i tenen espectadors. No té sentit fer cinema per guardar-lo al calaix. La recerca de l'espectador l'hem de poder concretar en una estrena, en una presentació. Compartir l'obra resultant i defensar-la, discutir-la i rebre l'opinió del públic serà la millor manera de cloure la producció.

CRITERIS D'AVUACIÓ

CRITERIS D'AVUACIÓ C1

C1. Interpretar documents cinematogràfics mitjançant l'anàlisi

CA1. Pertinència
CA2. Coherència
CA3. Precisió

La **pertinència** en la interpretació és la qualitat de contextualitzar de manera pertinent el moment de producció d'un document cinematogràfic a partir de la identificació i l'anàlisi dels elements formals i de significat que determinen la seva pertinença a un moviment, període, fet històric, autor o qualsevol altre aspecte rellevant que deixi empremta en l'obra.

La **coherència** en la interpretació del codi cinematogràfic és la qualitat de codificar i descodificar el missatge fent ús de la sintaxi cinematogràfica. Per exemple, el fons, la forma, la narrativa i l'empremta d'autor són els elements que donen forma a un document cinematogràfic i en determinen la percepció del receptor en una unívoca unitat de significat. Aquesta coherència interpretativa ha de permetre justificar la intenció expressiva de l'autor. En essència, ser coherent significa ser capaç de localitzar el *què*, el *com* i el *per què* d'un document cinematogràfic.

La **precisió** en la interpretació és la qualitat d'establir lligams entre documents cinematogràfics, o bé amb altres manifestacions expressives. La precisió en la interpretació determina la necessitat de desplegar de forma precisa els arguments necessaris que permetin validar aquests lligams que uneixen diversos actes expressius.

CRITERIS D' AVALUACIÓ C2

C2. Elaborar documents cinematogràfics amb intenció expressiva

CA1. Pertinència

CA2. Eficàcia

CA3. Coherència

La **pertinència** en l'elaboració de documents cinematogràfics és la qualitat que es requereix a l'hora de seleccionar eines, tècniques i recursos que donin resposta a una intenció expressiva planificada prèviament. Ser pertinent implica l'ús raonat del codi cinematogràfic, que és la sintaxi necessària per assolir una intenció.

L'**eficàcia** en l'elaboració de documents cinematogràfics fa referència al bon ús de les eines i les tècniques específiques que permeten convertir una idea en un document cinematogràfic. L'eficàcia requereix una actitud curosa, meticulosa i reflexiva en l'elaboració de cada una de les fases del procés creatiu que culminen en un projecte final.

La **coherència** és la capacitat de reflexionar i fer autocrítica en relació amb el resultat final del document cinematogràfic i l'assoliment de la intenció expressiva planificada prèviament. En aquest moment, l'alumne ha de ser capaç d'argumentar la presa de decisions, planificades o sobrevingudes, tant de l'àmbit creatiu com tècnic, i justificar-les de forma sòlida i congruent.

EXPECTATIVES D'APRENENTATGE

C1. INTERPRETAR DOCUMENTS CINEMATogrÀFICS MITJANÇANT L'ANÀLISI

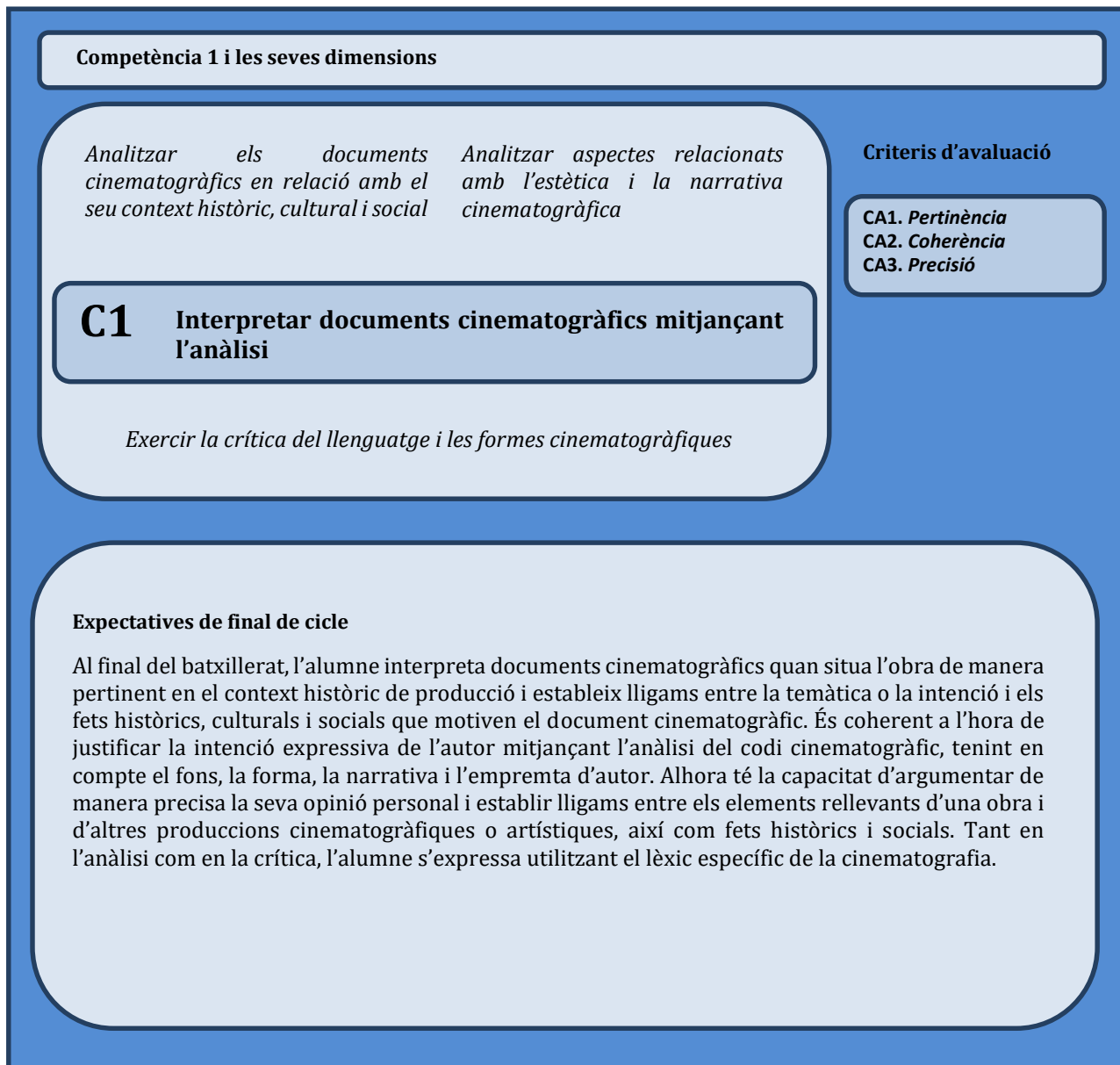
Al final del batxillerat, l'alumne interpreta documents cinematogràfics quan situa l'obra de manera pertinent en el context històric de producció i estableix lligams entre la temàtica o la intenció i els fets històrics, culturals i socials que motiven el document cinematogràfic. És coherent a l'hora de justificar la intenció expressiva de l'autor mitjançant l'anàlisi del codi cinematogràfic, tenint en compte el fons, la forma, la narrativa i l'empremta d'autor. Alhora té la capacitat d'argumentar de manera precisa la seva opinió personal i establir lligams entre els elements rellevants d'una obra i d'altres produccions cinematogràfiques o artístiques, així com fets històrics i socials. Tant en l'anàlisi com en la crítica, l'alumne s'expressa utilitzant el lèxic específic de la cinematografia.

C2. ELABORAR DOCUMENTS CINEMATogrÀFICS AMB INTENCIÓ EXPRESSIVA

Al final del batxillerat, l'alumne elabora documents cinematogràfics amb intenció expressiva, de forma individual i en grup cooperatiu. Defensa la seva intenció a partir de la justificació argumentada i coherent de la presa de decisions necessàries per a la consecució del resultat final i exposa els recursos i estratègies emprats en l'execució del document. Selecciona de manera pertinent les eines i les tècniques i posteriorment en fa un ús eficaç a l'hora d'elaborar un document cinematogràfic capaç de transmetre al receptor la intenció expressiva planificada. A més, és capaç d'establir lligams entre la seva producció i d'altres documents cinematogràfics o artístics així com fets històrics i socials que han actuat de referent.

QUADRES DE SÍNTESI

QUADRE DE SÍNTESI DE LA C1

QUADRE DE SÍNTESI DE LA C2

